

JAARGANG 25 NUMMER 38

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

BULLETIN WIJNANDSRADE

*Uitgave van de heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade*

Jaargang 25, nummer 38 (winter 2006)

Redactie

- * Wiel Oehlen
- * Jack Jetten
- * Eppo Brongers
- * Hans Toonen

Fotografie

- * Jan Jansen, tenzij anders aangegeven

Grafische vormgeving

- * Cyril v.d. Weyer

Redactie-adres

- * Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
(tevens het secretariaat van de heemkundevereniging)

INHOUDSOPGAVE

* Redactioneel	4
* In memoriam	6
* Jubileumboek 'Wijnandsrade BinnensteBuiten'	8
* Voorzitterswisseling	11
* Vijfentwintig jaar Vrienden van Wijnandsrade	19
* Heemkundige berichten	21
* (Onder)scheiding	28
* Nieuwe publicaties	29
* Uit de oude doos	31
* De 'Röadsjer roots' van pastoor L'Ortye	33
* Opstelwedstrijd	48
* Gedicht	54

Redactioneel

Op 1 januari 1982 verloor de gemeente Wijnandsrade haar zelfstandigheid. Samen met de toen ook nog zelfstandige dorpen Hulsberg, Nuth, Schimmert en Vaesrade ging de voormalige 'Heerlijkheid Wijnandsrade' per die datum op in de nieuwe gemeente Nuth. Vlak voordien – om precies te zijn op de 22ste december 1981 – werd de 'Stichting Vrienden van Wijnandsrade' opgericht; een initiatief dat in belangrijke mate werd ingegeven door de grote bezorgdheid onder de plaatselijke bevolking over het behoud van het landelijke en schilderachtige karakter van hun mooie dorpje. Dat is inmiddels vijftientig jaar geleden; een turbulente kwarteeuw waarin zowel landelijk als regionaal verschrikkelijk veel veranderingen hebben plaatsgevonden, maar waarin het kleine Wijnandsrade nog altijd herkenbaar zichzelf is gebleven en waarin de 'Stichting Vrienden van Wijnandsrade' – inmiddels overigens omgeturnd tot een heemkundevereniging – nog altijd een bloeiend bestaan leidt en barst van de nieuwe plannen en ideeën. Op 22 december 2006 bestonden wij dus vijftientig jaar. Een mijlpaal om trots op te zijn en die dus gevierd mag worden. In dit bulletin zetten wij de naderende jubileumfeestiviteiten voor u op een rijtje.

Verenigingsvoorzitter Jan Jansen heeft – nadat hij de Vrienden van Wijnandsrade vijftientig jaar lang in goede banen heeft geleid – besloten bij gelegenheid van het zilveren jubileum zijn voorzitterschap neer te leggen. Op voordracht van het dagelijks bestuur is het algemene bestuurslid Wilfried Dabekaussen bereid gevonden de voorzittershamer van Jan Jansen over te nemen. Reden voor de redactie beiden in dit bulletin in een uitgebreide achter- en vooruitblik aan het woord te laten. Daarnaast treft u hierna te doen gebruikelijk een breed scala aan lezenswaardige artikelen aan over vroeger en nu, waaronder een bijdrage van de hand van Jos L'Ortye – de nieuwe pastoor van Nuth en Wijnandsrade – over de historische banden van zijn familie met Wijnandsrade, de uitslag van de jaarlijkse opstelwedstrijd voor de leerlingen van groep acht van de plaatselijke basisschool en de vaste rubrieken 'Heemkundige berichten', 'Uit de oud doos' en 'Nieuwe publicaties'.

Mocht u ook zelf eens een bijdrage willen schrijven dan wel behoefte hebben om te reageren op een van de artikelen uit dit blad; dat kan en daarvoor hoeft u niet in het bestuur van onze vereniging of de redactie van dit bulletin te zitten. Ook interesse én inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactie-adressen (of mailen naar w.oehlen@planet.nl).

Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, boeken, voorwerpen, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u bereid bent te laten kopiëren of fotograferen; neem dan contact op met een van de bestuursleden van uw heemkundevereniging. Hetzelfde geldt voor mogelijke (historische) vondsten van bijvoorbeeld oude scherven, dakpannen, munten, e.d. uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

De redactie

In memoriam Theo Opfergelt

Theo Opfergelt is er niet meer. Op 5 november 2006 is hij na een kort ziekbed op 77-jarige leeftijd overleden, betreurd door al degenen die hem lief waren. Hij was de laatste Opfergelt in Wijnandsrade. In ons dorp is dat een naam die klinkt. Hij was de kleinzoon van Theodoor Opfergelt, die van 1905 tot 1929 burgemeester van Wijnandsrade was en de neef van Godfried Opfergelt, die van 1929 tot 1963 hier het ambt van burgemeester bekleedde. Theo werkte tot zijn pensionering op de kasteelhoeve in dienst van de Stichting Proefboerderij Wijnandsrade en de schuur tegenover het kasteel was jarenlang zijn eigendom. Hij liet een mooie woning bouwen in de Oudenboschstraat, waar hij met zijn vrouw Maria en zijn twee zoons gelukkige jaren doorbracht. De zoons hebben goede studies gevolgd en zijn uitgevlogen naar andere delen van het land. Grootvader Thei was trots op hen en op zijn kleinkinderen en vaak trok hij het land in om hen te bezoeken. Tegen de lange reis keek hij op, maar hij had het er graag voor over.

Ofschoon hij – anders dan beide burgemeesters – een bescheiden man was, die zichzelf niet graag op de voorgrond plaatste en niet lang van stof was, luisterde men naar hem als hij het woord nam. Doe maar gewoon, zou zijn devies geweest kunnen zijn.

Theo Opfergelt hield van Wijnandsrade. Actief nam hij deel aan het gemeenschaps- en verenigingsleven en zette hij zich voor de kerk in als collectant, acoliet en vrijwilliger bij het onderhoud. Zijn werk was zijn hobby. Daarnaast is Theo heel actief geweest als fotograaf, in het bijzonder op vakantie-reizen of bij omzwervingen in de streek. Talrijk zijn de dia's die van hem bewaard zijn gebleven. Zijn blik op de wereld; vastgelegd in wat hij de moeite waard vond. Maar hij deed dit

Theo Opfergelt.

niet als een solist. Daarom was hij vanaf de oprichting bestuurslid van de Foto- en Film- en Videogroep Wijnandsrade '76, de laatste jaren als voorzitter.

Ook is hij jarenlang bestuurslid van de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade geweest. Theo bezocht trouw de vergaderingen en was betrokken bij onze activiteiten. Daarnaast was hij veertig jaar lang secretaris / penningmeester van het erebestuur van de Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia en vele jaren bestuurslid van de plaatselijke Rabobank. Ook moet hij honderden keren als vrijwilliger achter het tafeltje van de bonnenverkoop hebben gezeten, als er in het dorp een festiviteit was. Als er een beroep op hem werd gedaan, nam hij zijn verantwoordelijkheid alsof dat vanzelfsprekend was. Een man waarop altijd gerekend kon worden.

Op Koninginnedag 2001 heeft Hare Majesteit de Koningin hem uit dankbaarheid voor zijn verdiensten benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau, welke onderscheiding hem daags tevoren werd uitgereikt door burgemeester Sjraar Cox van Nuth.

Het laatste jaar voelde Theo dat hij ouder werd en trok hij zich uit zijn bestuursfuncties terug. Toen zich een maand voor zijn dood een ongeneselijke ziekte openbaarde, heeft hij dat gelovig geaccepteerd en heeft hij na een welbested leven afscheid genomen.

Wij zijn hem veel dankbaarheid schuldig en zullen hem niet vergeten. Hij ruste in vrede.

Het Bestuur

‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’

Een jubileumboek dat in elke boekenkast thuishoort

De heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade bestaat binnenkort vijftwintig jaar. In het kader van dat zilveren jubileum vindt op vrijdag 9 maart 2007 de publiekspresentatie plaats van ‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’; een prachtig boekwerk boordevol interessante wetenswaardigheden.

Op deze publicatie kan nu al – met een aantrekkelijke korting – worden ingetekend.

Inhoud

‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’ bevat bijdragen die ver terug gaan in de tijd; waaronder een gedetailleerde beschrijving van alle tot dusver achterhaalde archeologische vondsten op het grondgebied van

Wijnandsrade alsmede een uitgebreid overzicht van de oudheidkundige ontdekkingen in de andere dorpen van de gemeente Nuth, waarnaast een historische verhandeling over de vele beroemde bezoekers van het plaatselijke kasteel.

‘Wat dichterbij huis’, maar inmiddels toch ook alweer een tijdje geleden, wordt een uitgebreide impressie gegeven van het plaatselijke lager onderwijs in de negentiende en twintigste eeuwen, is een beschrijving opgenomen van de nog altijd populaire bedevaart, die sinds de tweede helft van de negentiende eeuw jaarlijks vanuit Wijnandsrade naar de basiliek van O.L.Vrouw van het Heilig Hart in Sittard trekt. Het boek bevat daarnaast de boeiende geschiedenis van ‘de Jonge Boeren van Wijnandsrade’ (een afdeling van de LLTB, die in het midden van de vorige eeuw gedurende enkele tientallen jaren een bloeiend bestaan heeft geleid). En verder komt Frans Cortenraad, de laatste door de Kroon benoemde burgemeester van Wijnandsrade, uitgebreid aan het woord en krijgt u een indringend beeld van de Tweede Wereldoorlog in Zuid-Limburg in zijn algemeenheid en in Wijnandsrade in het bijzonder.

Voor een indruk van het Wijnandsrade van vandaag de dag is gekozen voor een sfeerimpressie van het plaatselijke Cultuur- en Folklorefestival en bijdragen over een tweetal springlevende verenigingen: de koninklijk erkende fanfare St. Caecilia en de jubilerende heemkundevereniging.

Tussen deze hoofdartikelen in treft de lezer sfeervolle ontmoetingen aan met markante personen, die een speciale band met Wijnandsrade hebben. Een overzicht van de belangrijkste jaartallen uit de geschiedenis van Wijnandsrade completeren deze publicatie.

Auteurs en vormgeving

De eindredactie van ‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’ berust bij Jack Jetten, Wiel Oehlen en Hans Toonen, die ook een groot aantal artikelen voor hun rekening nemen. Het boek bevat daarnaast bijdragen van Eppo Brongers, Frans Cortenraad, Piet Hock en Lei van Oeffelt.

‘Wijnandsrade BinnensteBuiten’ wordt een prachtig vormgegeven uit-

gave, die meer dan driehonderdvijftig bladzijden en ruim tweehonderd foto's en afbeeldingen zal bevatten. De fotografie wordt verzorgd door Jan Jansen uit Nuth en het omslagontwerp is van de hand van de bekende Hoensbroekse kunstenaar Jan Creusen.

Verkoopprijs

- € 19,50;
- bij betaling vóór 1 maart 2007 € 17,50 (bij betaling vóór 15 januari wordt uw naam in een apart intekenregister in het boek opgenomen).

Bestellen

U kunt een of meerdere exemplaren van 'Wijnandsrade BinnensteBuiten' nu al bestellen, door het bijbehorende bedrag over te maken naar: Rabobank Nuth, rekeningnummer 137 798 490, onder vermelding van 'jubileumboek' of door het betreffende bedrag contant te betalen bij Henk van Malkenhorst, Burg. Snijdersstraat 19, Wijnandsrade of Wiel Oehlen, Swier 47, Wijnandsrade (onder vermelding van naam, adres, woonplaats).

De vooraf bestelde boeken kunnen op vrijdag 9 maart in het Gemeenschapshuis van Wijnandsrade worden opgehaald (tijdens de receptie – waarna gezellige avond – naar aanleiding van het zilveren jubileum) of nadien bij 't Stübke (Opfergeltstraat 9).

Wiel Oehlen

Voorzitterswisseling

De gemiddelde doorlooptijd staat momenteel op zilver (25 jaar)

Een oude leermeester vertelde dat je een interview altijd met een onverwachte vraag moet beginnen. Ik vroeg aan Jan Jansen en Wilfried Dabekaussen wat zij vanmorgen gegeten hadden bij het ontbijt. Jan: een lekkere boterham met pindakaas. Wilfried: een worstenbroodje door Mieke gebakken en een sneetje roggebrood met boerenkaas. Ik probeerde overeenkomsten en verschillen te ontdekken, maar de overeenkomst tussen pindakaas en boerenkaas is heel mager. Dan maar een andere vraag: waren jullie eerder al eens voorzitter? Jan: ik was destijds jarenlang voorzitter van de Personeelsvereniging bij het Geologisch Bureau in Heerlen en tegenwoordig voorzitter van een vereniging van eigenaren in Nuth. Wilfried: ik was voorzitter van het Haags Kamerkoor en ooit in Leiden voorzitter van een vereniging van eigenaren. Kijk, daar kwam de gezochte overeenkomst. De vraag lag voor de hand of de Vrienden van Wijnandsrade ook niet een soort vereniging van eigenaren was. Wilfried knikte instemmend. Het geestelijk erfgoed van dit dorp vastleggen en behouden.

Jan zag dat niet zo zitten. Ik voel mij geen eigenaar

Jan Jansen
(foto: uit archief heemkundevereniging)

van dat erfgoed, maar ik wil het wel voor verval behoeden en ervoor zorgen. Maar het dient ter beschikking te blijven van alle inwoners en van iedereen die daar belangstelling voor heeft. Wilfried vulde aan: het ontfutselen aan de herinnering, waardoor het weer levend wordt.

Een mooi begin van het interview dat ik had met de vertrekkende en de nieuwe voorzitter van de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade. Wij zaten heel symbolisch aan de oude raadstafel van de gemeenteraad van Wijnandsrade en het gesprek was ontspannen en vol esprit, zo iets als wat je mag verwachten onder vrienden. Met Jan Jansen en Math Marell was ik een van de oprichters van de Stichting Vrienden van Wijnandsrade op de valreep van de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1982. Een maand tevoren werd het initiatief tot oprichting genomen om te voorkomen dat Nuth op de loop zou gaan met het erfgoed van Wijnandsrade. Stond in het begin de waakhondfunctie nogal centraal, al spoedig bleek dat met een vruchtbare samenwerking meer te bereiken was en hebben wij vorm en gestalte kunnen geven aan actieve geschiedschrijving en tal van waardevolle evenementen, die door de inwoners van het dorp gewaardeerd werden. Precies na twaalf en een half jaar hebben wij de stichtingsvorm omgezet in een heemkundevereniging om het draagvlak te vergroten, hetgeen gelukt is. Nu weer zo'n periode verder heeft de voorzitter aangegeven dat het tijd is om zijn hamer over te dragen aan een opvolger. Het bestuurslid Wilfried Dabekaussen werd bereid gevonden om de kar te gaan trekken en dat doet hij direct na de jubileumviering van de Vrienden. Wilfried woont in een appartement op het kasteel en adelt verplicht.

Het leukste moment van zijn voorzitterschap is voor Jan het startmoment geweest. En de omzetting naar een vereniging. De Vrienden zijn daarmee ongeveer de grootste vereniging van het dorp geworden met constant meer dan 200 leden. Ook de tentoonstellingen, waaraan hij als fotograaf een belangrijke bijdrage leverde, waren hoogtepunten. Dat de Vrienden het Sjtaeveshuuske konden verwerven en opknappen was belangrijk en ook de samenwerking met de buurtvereniging Swier bij de totstandkoming van de Isidoruskapel. Hij is bijzonder trots op

alle publicaties die wij hebben kunnen uitbrengen. Wilfried peinst eens na over zijn bestuurslidmaatschap totnogtoe. Het was op verzoek van Math Marell. Na vijfendertig jaar verblijf in de randstad terugkomen in de omgeving en cultuur van je jeugd en dan op een kasteel gaan wonen is één ding, maar het werk in de heemkundevereniging heeft geholpen om me weer in no time thuis te voelen. Het was echt thuiskomen. Je wordt een beetje antropoloog in je eigen dorp, je wordt herkend en opgenomen, maar je blijft daarnaast toch altijd een vreemdeling.

Wij zijn dat alle drie. Jan komt uit Nuth, woonde zevenentwintig jaar in Wijnandsrade en nu weer in Nuth. Wilfried kwam uit Voerendaal, woonde onder andere in Amsterdam en is een paar jaar geleden hierheen gekomen. Zelf kom ik uit Den Haag en kwam in 1980 naar Wijnandsrade. Gevraagd naar hun jeugdherinnering aan Wijnandsrade, antwoordt Jan dat hij met vrienden vaak speelde in het Wijnandsrader bos. Ook visten zij in de vijvers en in de winter bonden zij daar de schaatsen onder. Op de eerste zondag van mei zag je de mensen van Wijnandsrade naar het station lopen, waar zij ter bedevaart naar Sittard vertrokken. Zondagsavonds zag je priesterstudenten weer terugkomen van weekeindverlof. Zij kwamen in Nuth met de trein aan en gingen te voet naar het kasteel in Wijnandsrade. Strooien koffertjes met wasgoed hadden ze dan bij zich. Jan zat vaak urenlang te kijken bij de smid Zef van Oppen en hij kan zich de lucht van het eelt van het paard dat een hoefijzer kreeg aangezet, nog goed herinneren. Wilfried ging vroeger geregeld mee met zijn vader als die de boerderijen bezocht. Die handelde in landbouwmachines en kwam daarom ook vaker bij burgemeester Opfergelt, die op de kasteelhoeve een groot boerenbedrijf bestierde. Hij herinnert zich nog de mestvaalt op de binnenplaats en zwierf vaker door de bedrijfsgebouwen. Nog ziet hij de afgesleten steen bij de inrijpoort. Dat kwam niet door de binnenrijdende karren, zoals vaak wordt beweerd, maar door het slijpen van de keukenmessen. Godfried Opfergelt stond daar vaak op die hoek. Tijdens het slijpen kon hij dan zien wie er allemaal van de oprijlaan – de Allee – kwam.

Later, toen Opfergelt het bedrijf had verkocht aan de Stichting

Proefboerderij kwamen Ton en Tiny Kerkhofs daar wonen. Tiny is een zus van Mieke, de echtgenote van Wilfried, en daarom kwamen ze er sindsdien geregeld.

Wilfried noemt Wijnandsrade een non-descript dorpje. Een plaats waar je voordat je er geweest bent, nauwelijks iets van weet. Als je er niet hoeft te zijn, kom je er ook niet, want het ligt niet aan een doorgaande weg. Pas als je er woont, merk je hoe leuk het is en hoeveel

Wilfried Dabekaussen
(foto: uit archief heemkundevereniging)

er te doen is. Hij kan zich goed voorstellen dat de mensen trots zijn op hun dorp en dat begint al bij de jeugd. Zelf is hij altijd hevig geïnteresseerd geweest in kunst/cultuur en geschiedenis. Hij vindt het een uitdaging om op beide gebieden in de komende jaren een bijdrage te mogen leveren. Jan wijst erop, dat het dorpje toch sinds de oprichting van de Vrienden geen onbeschreven blad meer is. De historie is wakker geschud. Als je

nu de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag raadpleegt over wat er van Wijnandsrade is te vinden, kom je een respectabele reeks boeken en publicaties tegen. Zoveel is er over Nuth, Schimmert of Hulsberg nooit geschreven. Dat laat zien dat Wijnandsrade in de loop der geschiedenis toch iets bijzonders te bieden heeft gehad en nog steeds. Niet alleen op genealogisch gebied, want eeuwenlang hadden wij niet meer dan driehonderd inwoners, waarvan nog de meesten in Swier. Het is de veelzijdigheid van

gebeurtenissen op wereldlijk en kerkelijk gebied, die blijft boeien. Nooit is er te weinig kopij voor het tweejaarlijkse bulletin, het komende jubileumboek is een prachtig vervolg op het in 2002 uitgegeven boek 'Wijnandsrade, de parel van Zuid-Limburg' en daarmee is nog lang niet alles beschreven.

Wilfried beaamt dat er veel ambities overblijven. Het is heerlijk om te filosoferen of om te dromen over alle mogelijkheden die er zijn om dit dorp en dit fraaie kasteel nog duidelijker op de kaart te zetten. Zo iets als het jaarlijks terugkerend Cultuur- en folklorefestival, dat in augustus vele bezoekers uit binnen- en buitenland trekt, daar mogen wij toch allemaal trots op zijn. Elk jaar weer een pakkend thema uitwerken met een flair en kwaliteit waar een klein dorp groot in kan zijn. Waar kom je zo'n veelzijdig festival met zoveel bestaansrecht nog tegen? Hij is blij dat de vrienden hier elk jaar in participeren en dat past prima binnen de doelstellingen van de heemkundevereniging.

De toekomst is altijd een mooi onderwerp in een interview, niet alleen vanwege het perspectief. Jan zal na zijn terugtreden als voorzitter in het bestuur blijven en zal zijn fotografische kennis en vaardigheid daar beschikbaar houden. Hij had graag gewild dat tijdens zijn voorzitterschap een liaison was ontstaan naar de andere dorpen in de gemeente Nuth. In Schimmert is ook een heemkundevereniging, maar het is nooit tot een intensieve samenwerking gekomen. In Nuth, Vaesrade en Hulsberg zijn initiatieven nooit tot wasdom gekomen, het blijft bij enkele geïnteresseerden, zoals Colla Bemelmans en Miel Bruls en in Aalbeek tot zijn te vroege dood Hub Keulen. Het zou goed zijn als er een overkoepelend verband zou komen, waarin een bundeling van krachten tot stand kon komen, zonder de eigenheid van de vereniging aan te tasten. Gelukkig is er een samenwerkingsverband tussen heemkundeverenigingen in Parkstadverband en in het Heuvelland, maar dit beperkt zich feitelijk tot een jaarlijkse contactdag. Tegenwoordig is er ook een voorzittersoverleg en daar gaat Wilfried vanaf nu heen. Wilfried wil ook inzetten op samenwerking, maar hij ziet duidelijk dat de dorpen in de gemeente Nuth niet assimileren en dat kan hij billijken. Eigenheid is ook herkenbaarheid. Wel mogen de parallellen zichtbaar worden en is het een opdracht om te

laten zien dat het dorp open is en open staat. Maar tegelijk dat we wel willen behouden wat waard is om te bewaren. Met zo'n uniek kasteel als troefkaart hebben we een voorsprong op andere dorpen. Dat de jeugd nog meer dan nu geactiveerd en betrokken moet worden om daaraan op een eigen wijze bij te dragen, staat voor hem voorop. Het is de moeite waard om daarop in te zetten.

**De komende en de gaande voorzitter
(foto: uit archief heemkundevereniging)**

Wonen in Wijnandsrade is niet voor alle mensen hetzelfde. Dat is waarover beiden het eens zijn. De aloude families uit het dorp hebben zich altijd opengesteld voor mensen die in het dorp kwamen wonen en die zich betrokken gingen voelen bij het dorps- en verenigingsleven, maar er zijn ook veel mensen die elders hun werk hebben en die alleen 's avonds en in het weekeinde in Wijnandsrade vertoeven. Als die mensen er geen behoefte aan hebben om vervolgens deel te nemen aan verenigingen of activiteiten in het dorp, mag dat ook. Je ziet dat veel jongeren wegtrekken naar elders omdat hier geen emplooi voorhanden is. Dat is jammer voor de leefbaarheid van het

dorp en van de streek, maar het is vooral aan de politiek om daar maatregelen tegen te treffen. Door de toenemende vergrijzing moeten er voorzieningen komen, die de mensen die wel een binding met het dorp hebben of die hier een groot deel van hun leven hebben gewoond, de kans geven om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. De kwaliteit van een woonomgeving wordt niet bepaald door de prijs van de woning, maar vooral door de sociale omgeving. Meer dan in het verleden zullen vrijwilligers nodig zijn om de verenigingen draaiende te houden of om elkaar van dienst te zijn zonder afhankelijk te worden. Het zout in de pap. Jan is blij dat de Vrienden een aantal oude gebruiken in ere hebben hersteld, zoals weer te voet naar Sittard op bedevaart, het verbranden van de 'kirmisman', de jaarlijkse dodenherdenking en de assistentie bij de bronkprocessie. Hij vertrouwt erop dat Wilfried erop zal toezien dat ook die taak van de heemkundevereniging in de toekomst gewaarborgd blijft. Wilfried kan zich daar geheel in vinden, maar hij wijst erop dat er plaats zal zijn voor veranderingen, want wij leven in een dynamische tijd. Hij wijst op de website van de Vrienden die in 2006 in de lucht is gegaan en waarover wij veel complimenten ontvangen. Door de nieuwe communicatiemogelijkheden kun je informatie voor de mensen nog toegankelijker maken en daar moet je zeker gebruik van maken.

Wilfried heeft er zin in. Jan heeft er vertrouwen in. Dat zijn aan het einde van het interview de belangrijkste conclusies. Hoe het voorzitterschap van Jan Jansen eruit heeft gezien, is bekend. Op een voortreffelijke wijze heeft hij in de afgelopen vijftienvintig jaar leiding gegeven aan een vereniging die moeilijk meer is weg te denken uit de gemeenschap Wijnandsrade. Die verdienste zal gememoreerd worden bij het jubileumfeest. Wilfried zal op zijn eigen wijze de draad gaan oppakken, samen met het bestuur van de heemkundevereniging, waarin ook vernieuwing zal plaatsvinden. Dat ligt nog in het verschiet. Maar het bestuur heeft in hem het vertrouwen gesteld dat de toekomst van het verleden bij hem in goede handen is of, anders gezegd, dat de continuïteit en de vernieuwing in harmonie zullen samengaan. Twee persoonlijkheden, allebei heel andere mensen, maar beiden gemoedelijk in de omgang en optimisten. Het behoeft geen

betoog dat het interview is uitgelopen op een enthousiast gesprek vol plannen en ideeën, mogelijkheden en onmogelijkheden, waarbij het verhaal over de vrienden gaandeweg het verhaal werd van en onder vrienden, kortom koffiepraat. Zoals: welk boek zijn jullie momenteel aan het lezen? Jan: 'De eerste stappen van de mens' van John Lynch en Louise Barrett, dat over de evolutie van de mens gaat; een onderwerp dat mij met mijn geologische achtergrond heel erg boeit. Wilfried: 'Short history of Tractors in Ukrainian' van Marina Lewycka, een dolkomische roman over een Oekraïense. En ik: 'Wees niet bang' van de Bredase bisschop Mgr. Muskens, zijn levensverhaal. Het is goed dat wij niet alleen heemkundige literatuur lezen, want dan vergeet je dat er naast je hobby ook nog ander leven bestaat dat de moeite waard is. Relativeren en inspireren zijn voorname eigenschappen van voorzitters.

Het leven van de Vrienden na voorzitter Jan Jansen is het leven van de Vrienden met voorzitter Wilfried Dabekaussen en beiden delen hun liefde voor Wijnandsrade. Het zal dus wel goed blijven gaan.

Jack Jetten

Vijfentwintig jaar Vrienden van Wijnandsrade

Op vrijdag 22 december 2006 was het op de kop af vijfentwintig jaar geleden dat de heemkundevereniging (toen nog onder de naam 'De Stichting Vrienden van Wijnandsrade') werd opgericht.

Onze vijfentwintigste verjaardag lag midden in de Kersttijd; reden waarom wij hebben besloten pas enkele maanden later bij ons zilveren jubileum stil te staan.

Het feestprogramma ziet er als volgt uit.

Vrijdag 9 maart in het Gemeenschapshuis van Wijnandsrade

- 18.00 uur huldiging van de bestuursleden Tonie Bloebaum-Habets, Jan Jansen, Jack Jetten, Henk van Malkenhorst, Math Marell en Zef Meessen, die allen al vanaf het begin bestuurslid zijn;
 huldiging van de bestuursleden Tonie Bloebaum-Habets, Tiny Kickken-Senden en Jan Jansen, die hebben besloten hun functie bij gelegenheid van het zilveren jubileum neer te leggen;
- 18.30 uur de publiekspresentatie van het jubileumboek 'Wijnandsrade BinnensteBuiten';
- 19.00 uur receptie voor alle leden, relaties en bevriende verenigingen
- vanaf 20.30 een gezellige feestavond onder de muzikale begeleiding van de Rötcher Jonge.

In het kader van ons zilveren jubileum zijn daarnaast (verspreid over het jaar) de volgende activiteiten in voorbereiding:

- een boeiende lezingencyclus, bestaande uit:
 - o een presentatie door pastoor Jos L'Ortye over zijn historische interesses en de eeuwenoude banden van zijn familie met Wijnandsrade (op maandag 12 februari in het Gemeenschapshuis van Wijnandsrade, na afloop van de algemene ledenvergadering);
 - o een lezing van Jack Jetten over de St. Stephanuskerk;

- o een voordracht van Math Marell over oude volksgebruiken;
- o een (dia)presentatie van Arnold de Haas over de aanleg van een nieuwe gasleiding door de Nederlandse Gasunie;
- o (onder voorbehoud) een inleiding door de gerenommeerde archeoloog Peter Akkermans;
- een natuurwandeling in en rondom Wijnandsrade, in nauwe samenwerking met de IVN-afdeling van Nuth;
- en als afsluiting van ons jubileumjaar; een verrassende toneelvoorstelling (waarover later dit jaar nadere bijzonderheden zullen volgen).

Het bestuur

Heemkundige berichten

Cultuur- en Folklorefestival 2006

Sittard staat bekend als het stadje van Toon Hermans. Sinds afgelopen zomer mag Wijnandsrade zich – met dank aan het Cultuur- en Folklorefestival – het dorpje van Toon Hermans noemen.

Musical

Op zaterdag 19 en zondag 20 augustus was het plaatselijke kasteel het toneel van een indrukwekkend eerbetoon aan deze grootste artiest die Limburg ooit heeft voortgebracht. Toon Hermans zou in 2006 negentig jaar zijn geworden. Reden voor de organisatoren van het Cultuur- en Folklorefestival om hem tijdens de vierendertigste editie van hun festival uitgebreid in het zonnetje te zetten.

Het programma rondom Toon bevatte onder andere een gevarieerde en kleurrijke tentoonstelling, een filmvertoning met hoogtepunten uit zijn onemanshows, een miniconcert door fanfare St. Caecilia met liedjes van Toon en een schrijf- en tekenproject voor de jeugd, waarvoor

Poëzie- en tekenheuvel

de Motte achter het kasteel een weekend lang was omgetoverd tot een sprookjesachtige poëzieheuvel. Het absolute hoogtepunt van het festival werd gevormd door een musical waarin Maurice Hermans, Ger Bertholet, Nancy Deusings, Peter van Kempen en Jack Vinders het artiestenleven van Toon Hermans tijdens een vijftal voorstellingen meeslepend in beeld brachten.

Onze heemkundevereniging bemande tijdens het festival te doen gebruikelijk een stand en verzorgde enkele rondleidingen in de St. Stephanuskerk; een initiatief dat opnieuw bijzonder op prijs werd gesteld.

Festivalimpressie

Open dag

Sinds enkele jaren mag onze heemkundevereniging zich de onderverhuurder noemen van een gedeelte van de voormalige pastorie van Wijnandsrade. Dat heeft ons de mogelijkheid geboden ons rijke archief op een verantwoorde manier te ordenen en systematisch in te richten.

Het volledige boeken- en tijdschriftenbestand en het foto-archief van de Vrienden is inmiddels netjes gecatalogiseerd in ons documentatie- en archiefcentrum opgeborgen.

Open dag documentatie- en archiefcentrum

Voor belangstellenden heeft het bestuur het volgende uitleenreglement opgesteld:

- De bibliotheek is alleen onder begeleiding toegankelijk.
- Geïnteresseerden kunnen een afspraak maken met een van de bestuursleden of via onze website (www.vriendenvanwijnandsrade.nl).
- Uitgeleende boeken worden in een uitleenregister genoteerd.
- Een actuele versie van de catalogus kan in het documentatie- en archiefcentrum en op onze website worden geraadpleegd.

Daarnaast heeft het bestuur het voornemen uitgesproken periodiek open dagen te organiseren. Dat daar belangstelling voor bestaat bleek op zondag 24 september, toen een groot aantal geïnteresseerden onder het genot van een kopje koffie een kijkje kwam nemen in de voormalige pastorie.

Herinneringsplaquette Swier

Op woensdag 27 september werd in Swier een plaquette onthuld, ter nagedachtenis aan de Amerikaanse soldaten Ralph Weir en Joseph Graczykowski. Beide militairen overleden tweeënzestig jaar geleden aan de gevolgen van de explosie van een lange-afstandskanon, dat zij op dat moment in de velden nabij Swier bedienden.

De plaquette is aan de voorgevel van de boerderij van het echtpaar Lardinois bevestigd, die in september 1944 als commandopost van de geallieerden heeft dienst gedaan. De onthulling werd tijdens een sfeervolle en druk bezochte plechtigheid verricht door loco-burgemeester Math Suppers van Nuth, Jacques Lardinois en de broers Albert en

Onthulling

Martien Driessen, die beiden ooggetuige van dit tragische ongeluk zijn geweest. Dit eerbetoon was een initiatief van de stichting 'Hell On Wheels' uit Heerlen, dat van harte werd ondersteund door de buurtvereniging van Swier en onze heemkundevereniging.

Plaquette

Uit nader onderzoek door Eppo Brongers (oorlogsdeskundige en redacteur van het 'Bulletin Wijnandsrade') is inmiddels gebleken dat Ralph Weir op 27 september 1944 en Joseph Graczykowski een dag later – op de 28ste september – aan hun verwondingen zijn overleden.

Heemkundemuseum

Op initiatief van onze heemkundevereniging en de gemeente Nuth hebben in de loop van het afgelopen jaar enkele oriënterende besprekingen plaatsgevonden over de mogelijke realisatie van een kleinschalig heemkundemuseum binnen de gemeentegrenzen van Nuth. Daarbij gaan de gedachten uit naar een ruimte in het kasteel van Wijnandsrade.

Bij de verdere uitwerking van de (vooralsnog voorzichtige) plannen zijn ons bestuur en het bestuur van de stichting tot behoud van kasteel Wijnandsrade betrokken.

Jubileumdiner

Op vrijdag 9 december stond het bestuur van de heemkundevereniging tijdens een besloten avond in de slotkelder van kasteel Wijnandsrade feestelijk stil bij het naderende zilveren jubileum.

Erevoorzitter en oud-burgemeester Frans Cortenraad sprak tijdens dit ongedwongen samenzijn zijn dank en bewondering uit voor het vele werk, dat in de afgelopen kwarteeuw is verricht en wenste onze heemkundevereniging – in een inspirerend en humoristisch betoog - een gezonde en mooie toekomst toe.

**Erevoorzitter Frans Cortenraad
(uit: archief heemkundevereniging)**

Ledenvergadering 2007

Om alvast te noteren. De volgende algemene ledenvergadering van onze heemkundevereniging vindt op maandagavond 12 februari 2007 plaats (vanaf 19.30 uur in het Gemeenschapshuis van Wijnandsrade). Tijdens de vergadering zal de formele overdracht van het voorzitterschap van Jan Jansen aan Wilfried Dabekaussen plaatsvinden. Jan Jansen zal na zijn aftreden voor onze vereniging actief blijven als algemeen bestuurslid.

Daarnaast hebben ook de bestuursleden Tonie Bloebaum-Habets en Tiny Kickken-Senden besloten hun bestuurslidmaatschap bij gelegenheid van ons zilveren jubileum neer te leggen. Wij zijn Tonie en Tiny bijzonder erkentelijk en dankbaar voor hun jarenlange actieve inzet voor onze heemkundevereniging.

Tijdens de algemene ledenvergadering zullen John Bruls (de directeur van de St. Stefanusbasisschool) en Jos L'Ortye (de pastoor van Nuth en Wijnandsrade) als nieuw bestuursleden worden voorgedragen.

Na afloop van de vergadering zal pastoor Jos L'Ortye een presentatie verzorgen over zijn historische interesses en de eeuwenoude banden van de familie L'Ortye met Wijnandsrade.

Wiel Oehlen

(Onder)scheiding

Een ingezonden anekdote, ontleend aan Koninginnedag 2006 (bij gelegenheid waarvan enkele plaatsgenoten koninklijk werden onderscheiden).

De kleine Marieke is aanwezig als haar grootvader een Koninklijke Onderscheiding ontvangt uit handen van de burgemeester van Nuth. Deze houdt een toespraak waarbij hij de betekenis van de onderscheiding in gloedvolle woorden uiteenzet. Marieke luistert aandachtig; voor deze gelegenheid draagt ze een oranje feestjurk en een gouden kroontje op het hoofd.

Na afloop gaat ze met haar moeder naar een kapsalon. Daar wordt het meisje met bewonderende kreten ontvangen en gevraagd waarom ze er zo fraai uitziet. Ja, ja antwoordt Marieke, dat komt omdat het vandaag feest is omdat mijn opa is gescheiden.

Anke Brongers

Nieuwe publicaties

Wil Vesper

Limburgs

*Plat is neet allein mer plat gesjlage,
me kint good get deper grave;
d'r zint mieë laoge
nao ónger en nao baove.*

*In 't plat kins te aeve good kalle
uëver vakwerkhoezer, watervalle,
de bluj of d'n haof
es uëver incest, kanker of de doeëdsjtraof.*

*Plat is neet allein
vuur de bekker of heim meh ouch op sjoëël, gemeinteraod
of kirk wirkt 't wie op sjtraot*

*Mien Limburgs, mien plat,
doe bès miene woerde-
sjat.*

Colla Bemelmans

Medio 2006 verscheen de bundel 'Wil Vesper', een boek boordevol gedichten, verhalen en toneelstukjes van de hand van de schrijver / dichter Colla Bemelmans uit Nuth. De titel 'Wil Vesper' stamt uit de middeleeuwen, toen die uitdrukking spottend als tegenhanger werd gebruikt voor de Latijnse Vespers. In het Nuther plat – de moedertaal van Colla Bemelmans – betekent Wil Vespers 'een wildeboel', 'een masjerang' oftewel 'een dooreen'.

Ook al is in deze bundel een groot aantal gedichten, verhalen en toneelstukjes kriskras 'dooreen' opgenomen; wat al deze bijdragen verbindt is dat zij op een samenhangende manier over het leven, de

liefde, het geloof, ouder worden en de wereld waarin wij leven gaan; de ene keer humoristisch, een andere keer ontroerend en dan weer kritisch. Maar altijd op een manier, dat zij iets met de lezer doen. De uitgave is prachtig verluchtigd met tekeningen van de Limburgse kunstenaar Jo Havenith.

Colla Bemelmans, Wil Vespers, een uitgave van de stichting LiLiLi, nummer 53 van de Limburgse Literaire Lies.

Sjakelt de Zinne

va Zjwier

baöëve de beënde
van de Beësebeëk
zjwiert
de zieël van 't Lieske
't kleë meëdje
sjiëlend mèt die ander blumkes
bim bam
d'r weëg nao kèrk
en sjoeël
va Zjwier
naoë Raoë

i ge veld
truk op
doer de gats
bie 't kruutske
woeë de loup
van 't leëve
wiejer löp
van 't huuske
weg
uëver 't peëdje

bis Valkeberg
doe woert 't
èlf kieër
mam

Els Diedereren

Onlangs zag de dichtbundel 'Sjakelt de Zinne' het daglicht, waarin de schrijfster Els Diedereren een groot aantal poëtische en sfeervolle impressies presenteert. De titel 'Sjakelt de Zinne' verwijst naar het schakelen oftewel het verbinden van enerzijds zinnen en woorden, anderzijds van zintuigen, gevoelens en verlangens. De gedichten zijn door haar in de afgelopen vijftientig jaar geschreven en handelen over diverse thema's, zoals 'heëm, vieër same, 't kind, blómme, vleëgedeëre' (alles wat vliegt) en nog veel meer.

Els Diedereren beheert daarnaast sinds jaar en dag (onder de domeinnaam '<http://members.home.nl/els.diedereren/zwier/swierl.html>') een bijzonder interessante en leerzame website, waarop onder andere een groot aantal wetenswaardigheden over Swier en Wijnandsrade kan worden geraadpleegd.

Els Diedereren, Sjakelt de Zinne, een uitgave van de stichting LiLiLi, nummer 52 van de Limburgse Literaire Lies.

Wiel Oehlen

Uit de oude doos

25 Carnaval in 1965

De eerste prins carnaval van de Veldkretsers en zijn gevolg in februari 1965:

- 1 prins Wiel Bruls I (Wiel Bruls +);
- 2 Math Marell (president);
- 3 Huub Souren (hofnar);
- 4 Els Dreessen;
- 5 Marianne Bloebaum;
- 6 Ine Boermans;
- 7 Annie Quadakkers.

De foto is gemaakt voor de ingang van café Bloebaum-Habets (het huidige café I g'n dörp).

(uit: archief heemkundevereniging)

De ‘Röadsjer roots’ van pastoor L’Ortye

Mijn opa **Hendrik Hubert Jozef** (**‘Jozef’** oftewel **‘Zef’**) **L’Ortye (1893-1962)** zag op 13 juni 1893 in Oirsbeek (Oppeven) het levenslicht. Hij was de op één na jongste van de acht kinderen van Jan Nicolaas L’Ortye (1852-1916) van de Vink en Hubertina L’Ortye (1853-1929) van de kasteelboerderij (‘Genhoes’). Na hun huwelijk (1885) woonde het gezin L’Ortye-L’Ortye achtereenvolgens op de Vink onder Wijnandsrade (1885), op Overbroek onder Hoensbroek (1886-1891) en in Oppeven onder Oirsbeek (1891-1895) om uiteindelijk weer naar de Vink in Wijnandsrade terug te keren, waar Nicolaas (1916) en Hubertina (1929) ook kwamen te overlijden¹.

De L’Ortye’s woonden al sinds jaar en dag in Wijnandsrade. Het was **Jean Lourteille (1646-1716)**, geboren in Trembleur en gedoopt in Mortier op 21 april 1646, die er zich in het najaar van 1690 vanuit Herve (B) samen met zijn vrouw en kinderen vestigde. Voor en pacht-prijs van 2600 gulden per jaar pachtte hij vanaf 1 oktober (St. Remigius) 1690 de kasteelhoeve (‘borchhoff’ in de volksmond ook wel ‘Genhoes’ genoemd) van Wijnandsrade van Philip Willem Hendrik baron von Bongart (1644-1714). De Von Bongarts waren sinds 1516 heer en meester in Wijnandsrade. Hun stamslot is Paffendorf bij Bergheim. Eigenaar van het kasteel en van de kasteelhoeve waren ze sinds 1531 (door het huwelijk van ridder Wilhelm von dem Bongart met Maria van Mascherel). Het huidige kasteel dateert in zijn oudste vorm uit 1554 (ridder Wilhelm von dem Bongart); de huidige kasteelboerderij uit 1717 (Jozef Clemens baron von Bongart)².

¹ J. L’Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L’Ortye 1490-1990* (1991) blz. 235.

² J. L’Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L’Ortye 1490-1990* (1991) blz. 65-70; vgl. tevens J. L’Ortye en H. Hanssen: *Supplement op familieboek Vijf eeuwen L’Ortye* (1997) blz. 12; E.H. Brongers: *Geschiedenis van het kasteel Wijnandsrade* (Nuth 2001).

De eerste L'Ortye die we in Trembleur (B), de geboorteplaats van voornoemde Jean Lourteille, tegenkomen is **Jehan Jaspas (de Trembleur)** ook wel 'L'Ortye' genoemd, die rond 1490/1500 geboren moet zijn; waarschijnlijk in Mortroux, want hij wordt ook wel 'de Mortroux' genoemd. Zijn naam komt (samen die van anderen) voor op een acte van 30 juni 1569, waarin hij door de Raad van Beroerten (ook wel Bloedraad genoemd) tot *'levenslange verbanning uit de landen en heerlijkheden van Zijne majesteit op straffe van de strop en tot vebeurd-verklaring van al hun goederen, welke dan ook, ten gunste van Zijne majesteit'* wordt veroordeeld, omdat hij ervan is beschuldigd *'krijgsvolk te hebben geworven voor de dienst van de prins van Oranje tegen Zijne majesteit en zich daarmee ingelaten te hebben sedert de val van Dahlem tot nu toe'*. Jehan Jaspas verloor in Trembleur niet alleen zijn huis en vijftien bunder land; bij zijn verbanning werd ook beslag gelegd op een hem jaarlijks toekomende rente van 5 respectievelijk 2 vatten spelt. Zijn echtgenote Isabella (Sabeau) X hervel, verwierf echter voor zich en haar kinderen het recht op de hoeve te blijven wonen. Jehan Jaspas moet tussen 1569 en 1574 zijn overleden, want op 1 december 1574 is er sprake van zijn erfgenamen³.

Uit het huwelijk van Jehan Jaspas en Sabeau Xhervel werden minstens twee dochter en een zoon geboren. Zoon **Jean Lortie (sr)** trouwde met Mareye de Neiges, dochter van Jacquet de Neiges, uit welk huwelijk minstens drie dochter en een zoon werden geboren. Zoon **Jean Lortie (jr)**, geboren rond 1590, wordt in een acte van 15 februari 1612 genoemd als *'fils de feu Jean Lourteille de Trembleur avec Bastin delle Waide, son beau frère'*, trouwde in 1616 te St. Remy met Marie de Fosse uit welk huwelijk waarschijnlijk acht kinderen werden geboren, allen gedoopt te Mortier. De parochie Mortier bestond toen naast de plaats met die naam bovendien uit Blegny, Foxhalles, Gobcee, Favechamps, Troisfontaines, Sougnee, La Waide, Maroux, Neuve-Waide en Trembleur, evenals een deel van Supexhe en Chenestre. Van Jean acht kinderen overleefden er vier de kinderjaren niet.

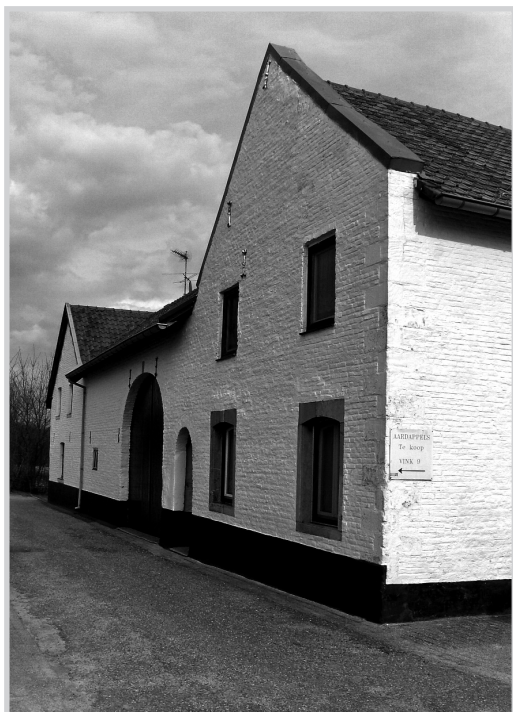
³ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (1991) blz. 4-7.

De oudste zoon die in leven bleef, **Oulry Lourteille (1625-1689)**, geboren in Trembleur en gedoopt te Mortier op 14 mei 1625, trouwde met Jeanne Thiry (16?-1684), dochter van Thomas Thiry. Uit dit huwelijk werden eveneens acht kinderen geboren, allen in Mortier gedoopt.

De op een na oudste, Jean Lourteille (1646-1716), geboren in Trembleur en gedoopt in Mortier op 21 april 1646 is onze reeds genoemde stamvader die zich in 1690 op de kasteelhoeve in Wijnandsrade vestigde. Zijn broers zouden in Trembleur voor een nageslacht zorgen, een L'Ortye-tak die echter in de zeventiende eeuw al is uitgestorven. Op 17 oktober 1732 vindt een deling plaats van de nalatenschap van de broers Oury (1650-1727?) en André Lortieje (1653-1732), zonen van voornoemde Oury Lourteille en Jeanne Thiry in Trembleur. Het betreft onder andere *'behuizingen en goederen, klein weiland en moestuin liggen in Trembleur, grenzende oosten aan Cornet Guillaume Francois Lortie, het zuiden aan Henry Wadeleux; een bunder zes kleine roeden weiland Gisaul te Trembleur grenzende in het oosten aan Cornet Guillaume Francois Lortie, westelijk aan de weg naar Olne, stroomopwaarts aan André Henry Wadeleux; 5 grote roeden grond liggende te Trembleur en Richelette, aangrenzend in het oosten aan Leonard Ledent genoemde bunder en zes kleine roeden; 5 grote roeden land gelegen te Trembleur en Richelette, zonsopganck Nicolas Delhez, onderganck aan een grote roede grond genoemd in vorig artikel'*. Op 12 februari 1759 verkocht Nicolaas L'Ortye(1688-1779) van hoeve de Vink in Wijnandsrade *'huijs, hoff schuere en stallingen, landeren en weijden en bempden gelegen binnen de bancke van Trembleur, Lande van Daelhem'* aan de ongehuwde Thomas L'Ortye (1691-1762) van hoeve Brommelen. Na diens dood wordt Nicolaas' zoon Jan L'Ortye (1726-1805) van hoeve de Vink bij acte van 28 maart 1776 gemachtigd deze goederen publiek te verkopen⁴.

⁴ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (1991) blz. 34-46; 111-113.

Oury's en André's broer, de reeds genoemde **Jean Lourteille (1646-1716)**, trouwde op 8 februari 1681 in Herve met Marguérite de Hesselle (1652-1727) geboren te Hubertfosse bij Rosmel (?) als zesde kind van Jean Pasqueau de Hesselle en Marie Ernolet (de la Ho) en op 25 april 1652 in Herve gedoopt. Even ten oosten van Charneux ligt de buurtschap 'Hesselles', waarvan deze familie waarschijnlijk oorspronkelijk afkomstig is. In Herve werden ook de eerste vier kinderen van Jean en Marguérite gedoopt: Oury (1682), Jean (1683), Jeanne (1685) en Nicolas (1688). Op 25 augustus 1690 werd het contract getekend, waarmee 'Philippe Wilhelm Henrick baron de Bongard, seigneur de Winantsrade etc' per 1 oktober (feestdag van St. Remigius) van dat jaar de 'borchhoff tot Winantsrade' verpachtte aan 'Jean Lourtille ende Margaritha de Hesselle'. Daar, op de kasteelhoeve te Wijnandsrade werden hun volgende vier kinderen geboren: Thomas (1691),

Hoeve De Vink

Henricus (1694), Petrus (1695) en Andreas (1695). Jean zelf zou ook op de kasteelhoeve komen te overlijden, en wel op 3 september 1716, zijn vrouw Marguerite ruim tien jaar later, op 4 december 1727 op hoeve Brommelen, die hun ongehuwde zoon Thomas L'Ortye (1691-1762) vanaf 1723 in pacht had⁵.

⁵ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (1991) blz. 65-70.

Zijn jongste broer **Andries L'Ortye (1695-1775)** geboren op de kasteelhoeve en gedoopt te Wijnandsrade op 30 juli 1695, zou de stamlijn voortzetten. Evenals zijn vader was hij landbouwer. Met zijn oudere broer Thomas (1691-1762) en zijn moeder, die inmiddels weduwe was geworden, was hij in 1723 naar hoeve Brommelen verhuisd. Vanaf 1730 pachtte hij hoeve Laar, die vóór de gemeentelijke herindeling (1982) in de uiterste noord-oosthoek van de gemeente Wijnandsrade lag, op een half uur loopafstand van het dorp. Uit het eerste huwelijk van Andries L'Ortye met Maria Nelissen (1700-1734), eveneens uit Wijnandsrade, werden twee kinderen geboren; uit zijn tweede huwelijk met Catharina Moberts (1707-1738) uit Hoensbroek (hoeve ten Eyck), één kind; en uit zijn derde huwelijk met Maria Vaessen (1714-1780) uit Klimmen, acht kinderen. Andries zelf overleed in Wijnandsrade, op hoeve Laar, op 16 juli 1775 en werd in de parochiekerk van Wijnandsrade begraven. In de winter van 1776/77 werd de Laarhof door veepest getroffen. Op de middag van nieuwjaarsdag zag Maria Vaessen, weduwe van Andries L'Ortye zich verplicht van de vreselijke ontdekking melding te maken bij de officier van de schepenbank. Op 2 januari om 9 uur in de ochtend stonden de autoriteiten al op de stoep om poolshoogte te nemen. De dieren werden geteld en met de telling van november 1776 vergeleken. De stal bevatte 21 stuks hoornvee, 3 koeien minder dan in november. Nog diezelfde dag werden alle dieren gedood. Mest en fourage werden onder de grond gestopt. Van de lemen vloer werd een laag aarde verwijderd. Alle houtwerk werd met heet water afgewassen en later na de vorst – 'herplekt' en gewit⁶.

Andries' jongste zoon **Jan Andries L'Ortye (1753-1809)**, geboren op hoeve Laar uit zijn huwelijk met Maria Vaessen en gedoopt te Wijnandsrade op 2 mei 1753, zou de stamlijn voortzetten. Evenals zijn voorvaderen was hij landbouwer en zette de pacht op hoeve Laar voort. Hij trouwde in 1779 met Maria Snackers (1750-1821), geboren in Aalbeek en op 14 maart 1750 in Hulsberg gedoopt, uit welk huwelijk op hoeve Laar te Wijnandsrade zes kinderen werden geboren.

⁶ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990 (1991)* blz. 114-123.

De familie Snackers was een notabele familie in Aalbeek die vele goederen bezat.

Nadat Jan Andries eerst (1801) gesommeerd was als pachter de Laarhof te verlaten, kocht Jan Andries de hoeve (Awoonhuijse, schuere en stallingen, genoemd den Hoff Lahr onder de gemeente Wijnandsrade gelegen, daer en boven den daertaen liggende koolhoff, vijvers en weijden tot dat tesaemen bedraegt vijf bonders of vier hectares⁷) op 3 juni 1802 voor achtduizend gulden van de toenmalige eigenaar, Maria Anna van Gronsveld, gehuwd met Charles Philip freiherr (baron) von Broich van slot Schönau te Richterich. Jan Andries zou ook op hoeve Laar te komen overlijden, en wel op 15 april 1809; zijn vrouw Maria op 9 oktober 1821. Hoeve Laar werd vervolgens bewoond en bewerkt door zoon *Jan Andries L'Ortye (1782-1877)* en door kleinzoon *Jan Pieter L'Ortye (1818-1878)*, beiden tevens burgemeester van Wijnandsrade, de een van 1828 tot 1856, de ander van 1856 tot 1878⁷.

De oudste zoon van het echtpaar L'Ortye-Snackers, ***Jan Hendrik L'Ortye (1780-1852)***, geboren op hoeve Laar en gedoopt in Wijnandsrade op 3 mei 1780, trouwde op 7 maart 1803 met Johanna Maria Dautzenberg (1784-1828), geboren en op 14 februari 1784 gedoopt te Kimmen. De Dautzenbergs kwamen oorspronkelijk uit Schaesberg, van de Lichtenberg en hadden er de nodige eigendommen. Op 2 mei 1820 kocht Jan Hendrik van zijn schoonvader *'een woonhuis met gang, kleine kamer, opkamer met kelder eronder, de daarboven gelegen kamers en zolders met strooien dak, de mesthof, stallen, schuur en poort; daarachter een tuin en weide met bakhuis; ervoor een grasplaats en tuin, gelegen op de Lichtenberg'*. Later zou zich daar de op één na oudste zoon van het echtpaar L'Ortye-Dautzenberg vestigen: Peter Jozef L'Ortye (1810-1890), gehuwd met Anna Maria Hermans (1823-1899)⁸.

⁷ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990 (1991)* blz. 178-183; vgl. 252-257; NB: Jan Hubert L'Ortye (1767-1845) van de "Oude Bongard" was burgemeester van Wijnandsrade van 1817 tot 1827.

⁸ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Supplement op familieboek Vijf eeuwen L'Ortye (1997)* blz. 22.

Johanna Maria's moeder Anna Maria Crous 1738-1799) komt echter uit Klimmen (Oliemolen), waar de familie groot aanzien genoot. Anna Maria had zes broers die allemaal voor het priesterschap kozen: drie werden wereldheer, drie dominicaan. Michael Crous (1733-1802) was pastoor in Voerendaal; Reinier Crous (1735-1794) was dominicaan in Sittard; evenals zijn broer Frederik (1736-17??) en Martin Crous (1740-1770); Hendrik Crous (1738-1818) was pastoor in Gulpen; Jan Pieter Crous (1740-1799) pastoor in Eys.

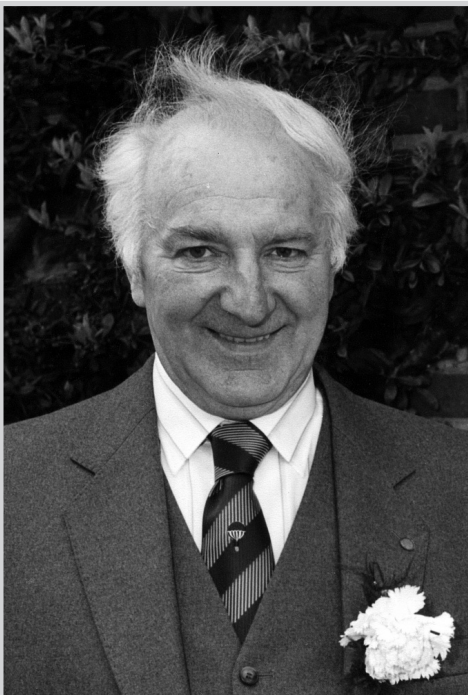
Het echtpaar L'Ortye-Dautzenberg woonde aanvankelijk in Klimmen, waar hun eerste kind (1804) werd geboren, maar later (vanaf 1805) in Wijnandsrade, waar het gezin zich vestigde op hoeve Vink. Daarvoor werd deze hoeve bewoond en bewerkt door Jan Hendriks achterneef Jan L'Ortye (1726 1805), gehuwd met Dorothee Jacobs (1723 1798). Volgens de gevelsteen werd de hoeve in 1781 door deze gebouwd resp. verbouwd; volgens muurankers aan de zuidzijde werd de hoeve in 1849 (nog eens) verbouwd.

Jan Hendrik was naast landbouwer ook nog ontvanger (1822 1845) en secretaris van het kerkbestuur van Wijnandsrade (1845 1852). Daar op de Vink werden de andere twaalf kinderen geboren. Na de vroegtijdige dood van zijn vrouw Johanna Maria Dautzenberg op 4 augustus 1828 (ze was pas 44), hertrouwde Jan Hendrik in 1833 met Maria Judith Konings (1781-1841) uit Saeffelen (D); toen ook zij in 1844 vroegtijdig (op 59-jarige leeftijd) kwam te overlijden, trouwde Jan Hendrik voor een derde maal met Maria Ludovica Heuts (1795-1845) uit Aken, die hem echter ook vroegtijdig zou komen te overlijden (49 jaar). Jan Hendrik overleefde zijn drie echtgenotes nog ruimschoots en overleed op 26 januari 1852 in Schimmert⁹.

Zijn jongste zoon **Jan Andries L'Ortye (1824-1912)**, geboren op hoeve Vink te Wijnandsrade op 5 november 1824, zou de stamlijn voortzetten. Hij werd geschikt bevonden voor militaire dienst; toen was hij 1,67 meter lang, had hij een ovaal aangezicht en voorhoofd, blauwe ogen, een grote neus, een kleine mond en kin, bruine haren en wenkbrauwen.

⁹ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990 (1991)* blz. 184-189.

Hij trouwde op 31 juli 1849 in Nuth met Maria Margaretha Beckers (1822-1893), geboren in Terstraten op 24 december 1822. Maria Margaretha's vader Nicolaas Beckers (1774-1861) was ontvanger van de gemeenten Nuth, Vaesrade en Wijnandsrade; haar broer Johannes Nepomuk Beckers (1810-1892), gehuwd met Louise L'Ortye (1814-1891) van Wijnandsrade (Oude Bongard), kerkmeester (1842-1892), raadslid (1842-1892) en burgemeester van Nuth (1842-1889); hun beider grafsteen staat nog altijd op het oude kerkhof van Nuth. Hun zoon, Maria Margaretha's neef Hubert Beckers (1855-1927), gehuwd met Maria Jaspar (1871-1949) was evenals zijn vader kerkmeester en burgemeester van Nuth (1895-1917). Ook hun beider grafsteen bevindt zich nog altijd op het oude kerkhof van Nuth.

Joep L'Ortye, de vader van de auteur
(uit: familie-archief auteur)

Als gemeente-ontvanger van Wijnandsrade werd Nicolaas Beckers (1771-1861) opgevolgd door Jan Caspar L'Ortye (1813-1889) van de Vink (die in 1857 'boerderij Huntjens' op de Vink liet bouwen), broer van zijn schoonzoon Jan Andries L'Ortye (1924-1912), die tevens gemeentesecretaris van Wijnandsrade was en ontvanger (penningmeester) van het kerkbestuur aldaar.

Het echtpaar L'Ortye-Beckers woonde aanvankelijk in bij Jan Andries schoonouders te Nuth, in Terstraten (8), waar hun twee oudste kinderen werden geboren (1849 resp. 1852),

om uiteindelijk weer naar Wijnandsrade, naar hoeve de Vink terug te keren, waar de andere zes kinderen werden geboren. Jan Andries was naast landbouwer meer dan 50 jaar lid van het

kerkbestuur van Wijnandsrade. Zijn vrouw overleed op 27 november 1893 op hoeve Vink te Wijnandsrade; hijzelf negen jaar later op 16 oktober 1912¹⁰.

Bij hun dood liet het echtpaar L'Ortye-Beckers hun vijf kinderen een behoorlijke erfenis na. Op 13 november 1913 werd te Nuth (waarschijnlijk ten huize van het echtpaar Heijnen-L'Ortye) overgegaan tot deling van deze erfenis.

Zijn op één na oudste zoon van het echtpaar L'Ortye-Beckers (de oudste overleefde de kinderjaren niet), **Jan Nicolaas L'Ortye (1852-1916)**, geboren in Nuth (Terstraten) op 14 maart 1852, werd eveneens geschikt bevonden voor militaire dienst en was toentertijd 1,70 m. lang, had een klein aangezicht en een hoog voorhoofd, blauwe ogen en een spitse neus, een grote mond en een spitse kin, bruin haar en wenkbrauwen, trouwde zoals gezegd op 17 januari 1885 te Wijnandsrade met zijn naamgenote Maria Hubertina L'Ortye (1853-1929), geboren op de kasteelhoeve ('Genhoes') in Wijnandsrade op 22 december 1853.

Het komt niet gauw voor dat iemand met een naamgenoot trouwt; nu wil het toeval dat haar moeder óók een L'Ortye was, de reeds genoemde Maria Josepha Hubertina L'Ortye (1822B1899) oorspronkelijk afkomstig van hoeve Laar maar sinds haar huwelijk met Jan Hubert L'Ortye (1795-1879) wonende op de kasteelhoeve ("Genhoes"). Dit zijn ook de ouders van Willem L'Ortye (1856-1921), priester van het bisdom Roermond, professor op Rolduc (1882-1887), kapelaan te Breust (1887-1892), onderdirecteur van de bisschoppelijke kweekschool in Echt (1892-1904), pastoor te Roosteren (1904-1908) en tenslotte directeur van de kweekschool in Echt (1908-1921). Willems oom van moederskant, Jan Hendrik L'Ortye (1816-1886), was naast landbouwer te Meerssen lid van Provinciale Staten (1853-1886) en burgemeester van Meerssen (1860-1881)¹¹.

¹⁰ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990 (1991)* blz. 230-234.

¹¹ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990 (1991)* blz. 252-257.

Jan Nicolaas L'Ortye woonde met zijn gezin zoals gezegd achtereenvolgens op de Vink in Wijnandsrade (1885), in een oude brouwerij aan de Overbroekstraat in Hoensbroek (1886-1891) en in Oirsbeek-Oppeven (1891-1895) om uiteindelijk (na de dood van zijn moeder in 1893) weer naar de Vink in Wijnandsrade terug te keren. Daar werd ook hun jongste kind Josephina geboren (1897), dat er samen met de andere vijf (eentje had de kinderjaren niet overleefd) opgroeide: Hubert (1885), Emile (1886), Catharina (1888), Hendrik (1889), Maria (1890) en Jozef (1893). Na de dood van zijn ouders werd bij de boedelscheiding (1913) aan Jan Nicolaas L'Ortye 'het huis, schuur, stal bakhuis en boomgaard' op de Vink en twee percelen bouwland in het Vinkerveld toebedeeld¹².

Nicolaas was naast landbouwer op de Vink ook gemeenteraadslid van Wijnandsrade. Hij werd op 15 december 1916, vier jaar nadat zijn vader overleden was, door een hartstilstand getroffen, terwijl hij met paard en wagen onderweg was; hij was 64 jaar oud. Zijn vrouw Hubertina overleefde hem ruim twaalf jaar; ze kwam op 29 september 1929 op de Vink te overlijden. Twee-en-een-half vóór haar dood, op 16 maart 1927, had ze haar kinderen 'al de tot het landbouwbedrijf behorende roerende goederen' verkocht: *'één paard, zes stuks hoornvee, zes varkens, vijftig kippen met haan; de voor het bedrijf aanwezige machinerieën, zooals: dorsmachine, hakselmachine, wanmolen, karotenmolen, centrifuge en botervat; al de landbouwgereedschappen, zooals slagkar, lange kar, ploeg, eggen, rol, sleep, paardentuig, schoppen, rieken, emmers, kuipen, enz.; al de aanwezige granen, voederartikelen, aardappelen, hooi, stroo en brandhout'*, en wel voor de som van 2500 gulden. Na Nicolaas' vroegtijdige dood in 1916 werd de hoeve Vink gedeeld met Nicolaas jongste broer Jan Hendrik L'Ortye (1866-1952), gehuwd met Susanna Coenen (1874-1943), eveneens van de Vink, landbouwer op de Vink en gemeente-ontvanger van Wijnandsrade. Zij bewoonden het linkergedeelte van hoeve de Vink, waar ook hun negen kinderen werden geboren, waarvan er echter drie vroegtijdig kwamen te overlijden.

¹² Akte van scheiding (verleden voor notaris Houben in Valkenburg) tussen de kinderen L'Ortye-Beckers dd. 13 november 1913.

Het rechtergedeelte van hoeve de Vink werd begin dertiger jaren overgenomen door hun jongste dochter Josefina L'Ortye (1897-1957), gehuwd met Nicolaas Steins (1894-1944), weer door later hun kleinzoon, de huidige eigenaar Emile Steins (1937), weduwnaar van Henriette Keulen (1934-1986) van Terstraten, in tweede huwelijk met Elly Hendriks (1935) uit Aalbeek. Het linkergedeelte werd van 1946 tot en met 1953 bewoond door de op een na jongste zoon van vernoemd echtpaar Hendrik L'Ortye en Susanna Coenen: Nicolaas L'Ortye (1918), eveneens met een Coenen (uit Weustenrade) getrouwd en ver weg nog familie van elkaar. Thans wordt dit gedeelte bewoond door de familie Thomassen-Steins¹³.

Nicolaas oudste zoon **Hubert L'Ortye (1885-1950)**, in 1922 getrouwd met Maria Heiligers (1882-1957) uit Heerlerheide, was in leven winkelier (kastelein en drogist) te Heerlerheide; zijn enige zoon Emile L'Ortye (1923) was eveneens drogist, evenals zijn helaas te jong overleden kleinzoon Ton L'Ortye (1952-1986).

Huberts broer **Emile L'Ortye (1886-1954)** bleef ongehuwd; hij was aanvankelijk koetsier; na de plotselinge dood van zijn vader (1916) was hij een poosje landbouwer op hoeve Vink, handelsreiziger ('vertegenwoordiger') en tenslotte van 1 mei 1933 tot aan zijn dood gemeentesecretaris van Wijnandsrade; daarnaast was ook nog jarenlang voorzitter van de plaatselijke Boerenleenbank. Ook hij bleef tot aan zijn dood (in)wonen op hoeve de Vink.

Als vertegenwoordiger was Emile werkzaam voor firma Diedereren aan de Stationsstraat in Nuth: molenaar Jean Diedereren (1884-1970), gehuwd met Emile's nicht Josephina Heijnen (1894-1963), dochter van het echtpaar Heijnen-L'Ortye uit Nuth.

¹³ J. L'Ortye en H. Hanssen: *Vijf eeuwen L'Ortye 1490-1990* (1991) blz. 235-238.244; Nicolaas Steins van Vink 9 was een broer van Jan Caspar Steins (1903-1971) die op Vink 10 woonde, gehuwd met nicht van zijn vrouw Maria Hubertina Leontina L'Ortye (1907-1988).

Emile's jongere zus **Catharina ('Net') L'Ortye (1888-1969)**, was aanvankelijk 'in betrekking' zoals dat heette, eerst bij de familie Grooten in Laurensberg (later in Richterich) en vervolgens bij de familie Keller in Aken (Haus Eich). Ze trouwde in 1927 met Jozef Hanssen (1892-1968, winkelier te Schaesberg, uit welk huwelijk twee zonen werden geboren: Huub (1926-2000) en Sjef (1929).

Catharina's jongere broer **Hendrik ('Harie') L'Ortye (1889-1970)**, bij zijn keuring voor militaire dienst 1,73 m. groot, trouwde in 1921

Jozef L'Ortye, de grootvader van de auteur (uit: familie-archief auteur)

met Maria Leenders (1888-1944) uit Hulsberg. Naast landbouwer was hij van 1954 tot 1962 directeur van de plaatselijke boerenleenbank (Rabobank); van 1962 tot aan zijn dood (1970) bestuurslid van deze bank. Het gezin L'Ortye-Leenders bewoonde een boerderijtje aan de Wissengracht (63) uit 1798, waar ook hun enige zoon Huub L'Ortye (1923-1993) werd geboren, uit wiens huwelijk met Lies Ritzen (1925-2005), eveneens uit Hulsberg, werden drie kinderen geboren, een dochter en twee zonen. Laatstgenoemden zouden de stam voortzetten. De jongste herbouwde in 1981 het grootouderlijke boerderijtje aan de Wissengracht.

Hendriks jongere zus **Maria L'Ortye (1890-1966)** trouwde in 1919 met Jean Coenen (1886-1919), evenals zijn voorvaderen koster-organist te Wijnandsrade; ze bewoonden het oude kosterhuis naast de kerk, dat later (omstreeks 1965) plaats zou maken voor de nieuwe boerenleenbank (Rabobank). Uit hun huwelijk werden zeven kinderen

geboren: Tiny (1920), An (1921), Net (1923), Emile (1924), Fien (1927), Mia (1931) en Zef (1936). Zoon Emile Coenen (1924-2004) nam van zijn vader het kosterschap over; na zijn dood in 2004 volgde zijn jongste broer Zef Coenen (1936) hem op. De familie Coenen bekleedt al sinds 1720 het kosterschap in Wijnandsrade¹⁴.

Maria jongste zus **Jozefina ('Fien') L'Ortye (1897-1957)** zou op de Vink blijven wonen. Na haar huwelijk met Nicolaas Steins (1894-1944) namen zij de boerderij over; hun kinderen werden er ook geboren: Hubert (1933-1937), Catharina (1935), Emile (1937) en Leo (1938). Zoon Emile zou uiteindelijk de boerderij overnemen.

Jozefina's oudere broer, (mijn opa) **Hendrik Hubert Jozef ('Zef') L'Ortye (1893-1962)**, geboren in Oirsbeek (Oppeven) op 13 juni 1893, maar getogen op de hoeve de Vink in Wijnandsrade, vervulde van 17 januari tot 1 oktober 1913 en van 1 augustus 1914 tot 14 juli 1917 (eerste wereldoorlog!) zijn militaire dienst bij het Regiment Grenadiers en Jagers te 's Gravenhage, alles bij elkaar 3 jaar, 7 maanden en 7 dagen.

Vanaf 24 december 1917 was hij in dienst van het Staatsbedrijf der PTT, eerst (tot 1 februari 1919 als hulpbesteller in zijn woonplaats Wijnandsrade, vanaf 1 februari 1919 als besteller (postbode) aldaar. Het baantje bij de post kreeg opa waarschijnlijk door bemiddeling van Alfons Pijls (1866-1952, postkantoorhouder te Nuth, gehuwd met opa's nicht Maria Margaretha Heijnen, 1885-1951), dochter van opa's (aangetrouwde) oom Leonard Heijnen (1846-1914) en tante Josephine L'Ortye (1859-1922) uit Nuth (van het statige herenhuis Stationsstraat 293, gebouwd in 1905).

Met ingang van 1 maart 1923 werd opa benoemd tot kantoorhouder van het hulppostkantoor te Bocholtz. Daar in Bocholtz leerde hij zijn toekomstige vrouw (mijn oma) Maria Lennartz (1898-1964) uit het naburige Vetschau (D) kennen en aldaar geboren op 5 december 1898. Haar moeder was een Quix-se, evenals de L'Ortye's een bekende familie in het Wijnandsrade.

¹⁴ In Memoriam Emile Coenen (1924-2004) in Bulletin Wijnandsrade jaargang 23 (2004) nummer 33 blz. 1637-1639.

(Mijn Oma) Maria Lennartz had in Bocholtz familie wonen; vandaar ... Van de andere kant wordt beweerd dat opa en oma elkaar leerden kennen via opa' oudere broer Emile L'Ortye (1886-1954), die inder tijd als koetsier in Aken en omgeving werkzaam was; minstens woonde hij van 1910 tot 1914 in Aken en van 1914 tot 1919 in Laurensberg. Het kan ook zijn dat opa's oudste zus daarin een rol heeft gespeeld; zij was immers sinds 1907 "in betrekking" bij de familie Grooten op 'Gut Kamp' in Laurensberg, sinds 1909 in Richterich bij dezelfde familie, en van 1910 tot 1918 bij de familie Keller op 'Haus Eich' in Aken (Eupenerstraße). Hoe het ook zij: ze trouwden op 27 oktober 1925. Daar in Bocholtz, aan de huidige Min. Ruysstraat, werd ook hun oudste zoon (mijn vader) Jozef, ook wel Joep genoemd, geboren (1927). Met ingang van 16 januari 1929 werd opa als kantoorhouder benoemd (verplaatst) in (naar) Nieuwenhagen, waar ook zijn drie andere kinderen (mijn oom en tantes) werden geboren: Walter (1929), Ria (1931) en Cily (1939).

In die tijd (1931) nam (mijn opa) Zef L'Ortye ook het dirigentschap op zich van de plaatselijke fanfare St. Caecilia. De liefde voor de muziek, maar vooral ook de ontwikkeling van zijn muzikaal talent had hij te danken aan zijn oom *Hendrik L'Ortye* (1866-1952), hun buurman op hoeve de Vink. Deze was naast landbouwer en gemeente-ontvanger ook nog (in 1882) oprichter en (sinds 1892) dirigent van de plaatselijke fanfare 'St. Caecilia', van harmonie 'St. Caecilia' Eyselshoven (1897-1897), van fanfare 'St. Caecilia' Hulsberg (1920-1926) van fanfare 'Les Amis Reunis' Ransdaal en van harmonie 'De Berggalm' Klimmen. Als dirigent werd hij in Wijnandsrade opgevolgd door zijn zoon *Jozef ('Zef') L'Ortye* (1919-2003), die in 1957 bovendien nog de boerenblaaskapel 'De Rödadsjer Jonge' oprichtte, waarvan hij tot aan zijn dood de muzikale leider was. Opa's broer *Hendrik ('Harie') L'Ortye* (1889-1970) van Hulsberg was van 1919 tot 1945 dirigent van fanfare 'St. Caecilia' Hulsberg en vervolgens van 1945 tot 1955 van fanfare 'St. Caecilia' Wijnandsrade. Opa zelf zou van 1931 tot 1950 dirigent van fanfare 'St. Caecilia' Nieuwenhagen blijven.

Naast (post-)kantoorhouder en dirigent (later ere-dirigent) van de fanfare (later harmonie), was opa L'Ortye voorzitter van de Sociale Raad en bestuurslid van het groen Kruis in zijn woonplaats

Nieuwenhagen. Op 1 juli 1958 ging hij met pensioen. Bij gelegenheid van zijn 40-jarig dienstjubileum werd hem bij koninklijk besluit van 24 december 1957 de eremedaille aan goud verleend, verbonden aan de orde van Oranje Nassau. Na een kortstondige ziekte kwam hij op 7 mei 1962 in het St. Jozefziekenhuis te Heerlen te overlijden. Zijn vrouw overleefde hem twee jaar en overleed thuis in Nieuwenhagen op 19 april 1964.

En het is de kleinzoon van deze 'Röadsjer jóng' Jos L'Ortye (1962) die in 1991 priester werd gewijd, kapelaan was in Gulpen (1990-1993), kapelaan in Bleijerheide (1993-1996), pastoor van Bleijerheide (1993-2006), pastoor van Nulland (2004-2006) en sinds afgelopen zomer dus pastoor van Wijndrade (én van Nuth)!

Jos. L'Ortye, pastoor (Nuth, november 2006)

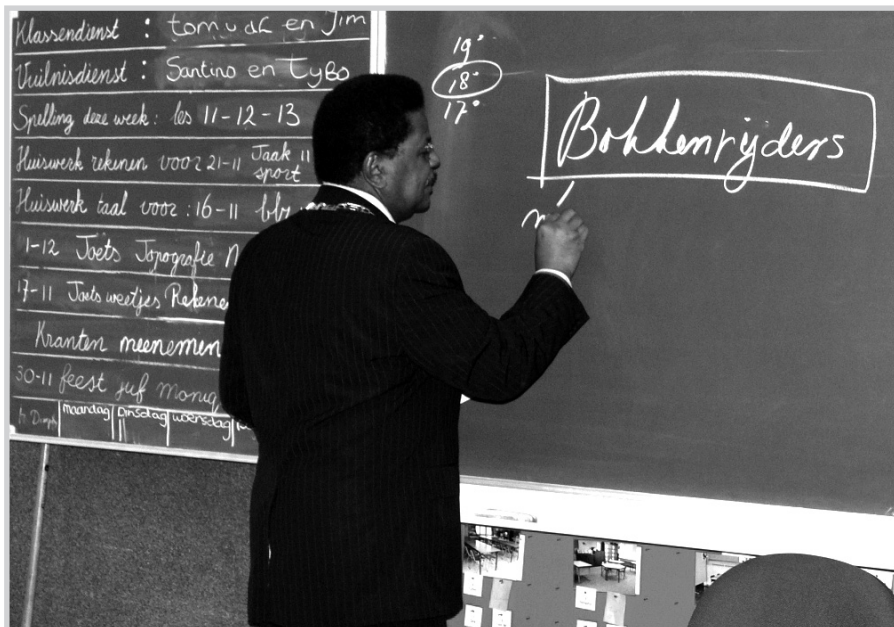
Jos L'Ortye

Opstelwedstrijd om de 'Jan van der Zee trofee' 2006

Oud-pastoor Jan van der Zee nam elf jaar geleden het initiatief tot een jaarlijkse opstelwedstrijd voor de leerlingen van groep 8 van de plaatselijke St. Stefanusbasisschool. Aan deze wedstrijd is elke keer een historisch onderwerp verbonden; deze keer het thema van de bokkenrijders. Dat leidde ook dit jaar weer tot een groot aantal verrassende en spannende pennenvruchten.

De jury, bestaande uit de bestuursleden Jack Jetten en Wiel Oehlen en voormalig schooldirecteur Lei van Oeffelt, heeft zich in haar beoordeling van de ontvangen opstellen vooral laten leiden door de originaliteit, de relatie met de eigen woonomgeving en het gehanteerde taalgebruik.

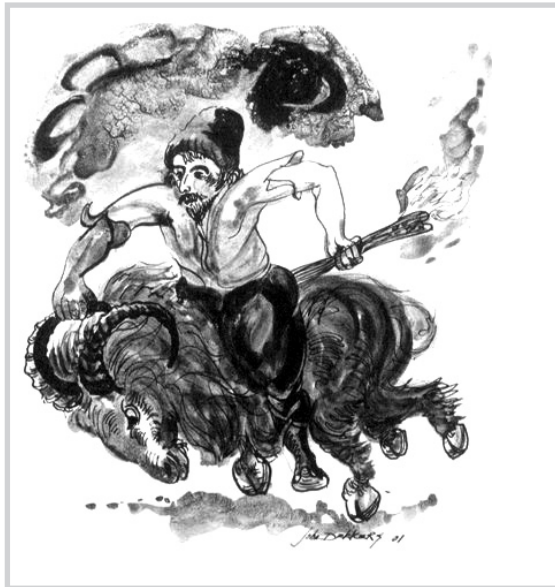
Op woensdag 15 november werden de bijbehorende prijzen op school uitgereikt door de burgemeester van Nuth Headley Binderhagel en door loco-burgemeester Math Suppers. Als voorma-

Burgemeester Binderhagel

lig onderwijzer maakte burgemeester Binderhagel daarbij graag van de gelegenheid gebruik om – geïnspireerd op het thema van de bokkenrijders – spontaan een spannende les te verzorgen over terrorisme, het overtreden van regels en het geven van straf.

Hierna volgen de prijswinnende opstellen.

Eerste prijs: Iris Brull en Anouk van Rooyen

Bokkenrijders

Hallo, ik ben Klaas-Jan. Vroeger was ik een bokkenrijder. Ik zat bij de band Event. Op een dag zat ik rond de tafel met de andere bandleden, we waren ondergedoken in een oude schuur in Brabant. Want de politie zocht ons. Maanden geleden hebben we onze laatste overval gepleegd. We waren een nieuwe overval aan het plannen. De overval zou plaatsvinden op 12 maart 1739 in een oude kerk in Maastricht. We waren van plan om met tien bokkenrijders de kerk te overvallen. Eindelijk was het 12 maart. Een paar uur later kwamen we aan in

Maastricht. Het was halfdrie 's nachts. We zagen geen hand voor de ogen. We hadden houten balken meegenomen, om daar de grote stevige houten kerkdeur mee in te slaan. Eindelijk binnengekomen stonden we met onze mond vol tanden. Er waren andere bokkenrijders bezig met het in beslag nemen van boter en spek. Dat lieten we natuurlijk niet gebeuren. De andere bokkenrijders hadden nog niet in de gaten dat wij er waren. Op de grond lagen allemaal glasscherven. In een van de glasscherven konden ze zien dat wij achter ze stonden. Hop, en daar ging een fakkel tegen de borst van Herman. Even wankelde hij en toen viel hij op de grond DOOD!! Dat lieten we niet gebeuren en we vochten terug. Toen kwamen Piet, Jean, Jozef en Jo (dat zijn de andere bandleden van Event) op bokken naar binnen gestormd met brandende fakkels in hun handen. Uiteindelijk waren er van de vijftien bokkenrijders nog maar vijf over en die waren er gauw vandoor gegaan. Wij gingen verder met vernielen. Jean deed gauw de deur dicht zodat er geen andere bokkenrijders naar binnen kwamen. De bokken hadden we aan het altaar vastgemaakt, want zij zijn sterk en konden het altaar met gemak voor ons uit de grond trekken. Toen we klaar met vernielen waren sprongen we op de bokken en gingen we er vandoor. Ondertussen was het al halfzes. Maar toen stond de politie voor onze neus. We wisten niet wat we konden doen. De anderen wilden ontsnappen maar werden door de politie gepakt. Ik werd gelukkig niet gepakt. Ik kon nog net ontsnappen. Ik rende hard weg. Toen zag ik een oude schuur. Ik rende er naar binnen. Er lag een gezinnetje te slapen. Door het harde lawaai hoe ik binnen kwam werden ze wakker. Toen hoorde ik de politie buiten. Ik zei tegen het gezin dat ze niet moesten zeggen dat ik hier zat, of anders !! Ik verstopte me in de schoorsteen. Ik zat net op tijd in de schoorsteen toen de politie binnenkwam. Ik was me aan het bedenken hoe de politie wist dat wij in de kerk waren. Ik vermoedde dat die andere bokkenrijders ons hadden verraden. Toen de politie eindelijk vertrok viel ik uit de schoorsteen. Ik liep door de schuur en ontdekte verkleedkleden. Ik trok ze aan, zodat ik me kon vermommen. Toen ging ik weg. Gelukkig had het gezin me niet verraden. Ik stapte op mijn bok en reed weg. Toen ik in Brabant kwam hingen er overal posters. Er stond op dat op 14 maart in Maastricht bokkenrijders aan de galg zouden

worden opgehangen. Ik maakte wat te eten en ging slapen, want morgen moest ik naar Maastricht. De volgende dag stapte ik op mijn bok en reed ik naar Maastricht. Ik liep naar een groot plein waar de galg stond. Ze werden een voor een aan de galg opgehangen. Het zag er verschrikkelijk uit. Toen het was afgelopen heb ik nog wat door Maastricht gelopen, daarna liep ik naar mijn bok en ben ik naar huis gereden. De volgende dag heb ik mijn spullen gepakt en ben ik naar Oostenrijk vertrokken. Nu woon ik dus in Oostenrijk. Dat was het einde van de tijd toen ik bokkenrijder was. Ik denk iedere keer weer aan de dag terug dat mijn bandleden aan de galg werden opgehangen. Mijn leven is nu een grote puinhoop. Ik kan me nergens meer vertonen zonder me te vermommen

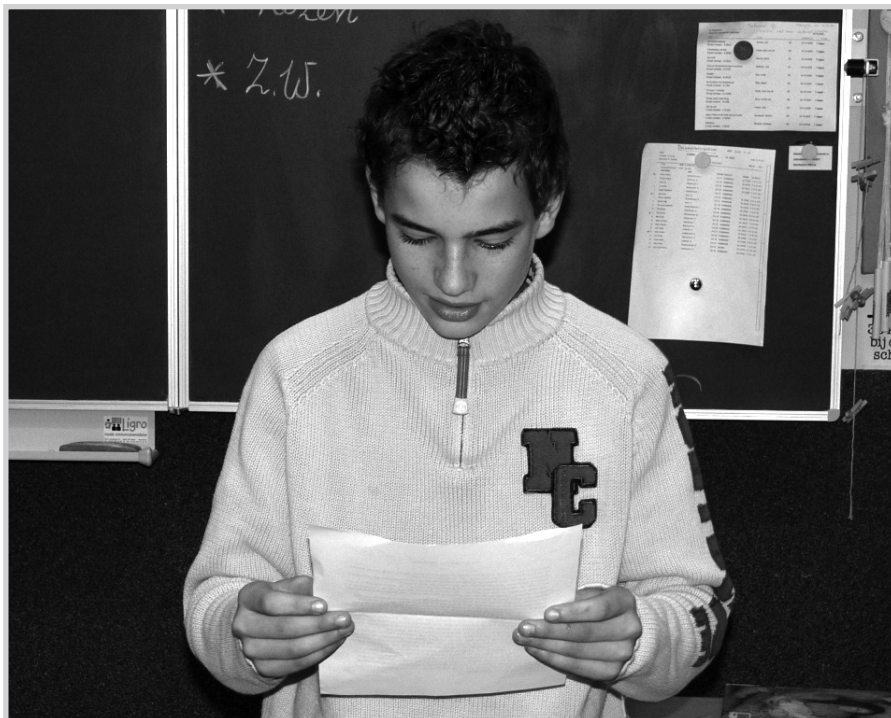

Iris Brull en Anouk van Rooyen

Tweede prijs: Santino Hagenbeck

De bokken ridders

Het is 1743 Bart loopt over straat naar huis van zijn werk. Als hij thuis komt heeft hij slecht nieuws. Marta zegt hij tegen zijn vrouw, ik ben ontslagen. Mijn baas heeft teveel werknemers hij moest er kwijt. Nu ben ik ontslagen. Maar waarom jij. Weet ik niet, zegt Bart De volgende dag gaat hij op zoek naar werk. De bakker heeft voor hem geen werk. De slager ook niet en de huurbaas komt morgen het huurgeld halen. Hij ging naar huis. Zijn vrouw vroeg of hij een baan had. Hij knikte nee. Na twee weken zoeken naar werk had hij nog niks, maar hij had wat over bokken ridders gelezen. Als ik daar lid van word kan ik misschien geld verdienen. Hij wachtte in de bossen op ze en ja hoor daar waren ze. Hij liep naar ze toe. Toen ze hem zagen wilden ze op hem schieten.

Santino Hagenbeck

Nee, riep hij. Ik wil lid worden. Ze lachten hem uit, jij haha jij krielkip, jij wilt lid worden. Ben je niet bang om gepakt te worden. Nee, zei Bart. Ik heb geld nodig. Ik wil bij jullie bende. Oké, zei een grote man, blinddoek hem en neem hem mee. Toen hij zijn blinddoek afdeed was overal vuur en voor hem zat de duivel. Bart van Meeuwse, ik geef jou de macht om op bokken te vliegen. Daarvoor wil ik de helft van de opbrengst die je steelt. Bart aarzelde. Toen zij hij, oké. De dagen daarop pleegde hij de ene roof na de andere totdat op een avond er achter een huis soldaten stonden. Ze namen Bart gevangen. Hij werd veroordeeld. Zeven zweepslagen, gevolgd door de dood. Toen hij de zweepslagen kreeg, dacht hij waar ben ik aan begonnen. En wat heb ik voor einde. Toen hij voor de galg stond vroeg hij om genade, maar de beul riep geen genade voor duivelse vrienden. De lus werd om zijn hals gedaan. En dat was het einde van Bart van Meeuwse.

*Een fanfare heeft de trom geroffeld.
Sneeuw legt de hemel kort op straat.*

*De jeugd is naar buiten gerend.
Trompet schallend gooit zij met ballen.*

Van de pret heeft zij geen last van de pijn.

*Zolang het blijft sneeuwen,
wil de avond maar niet vallen.*

*De jeugd hoeft nog niet naar binnen toe,
want moeder weet hoe kort de hemel duurt.*

's Nachts bedekt nieuwe muziek de pijn.

Wiel Oehlen

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade.

Sinds 1994 notarieel vastgelegd als een heemkundevereniging

Rekeningnummer (voor contributie en donaties: 13.77.36.371, ten name van heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Swier 39, 6363 CK Wijnandsrade)

Website: www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Het 'Bulletin Wijnandsrade' verschijnt twee keer per jaar.

Een abonnement kost minimaal 7,50 per jaar (de meeste leden betalen spontaan een hoger bedrag). Wij gaan ervan uit dat de leden die ons bulletin per post ontvangen dit bedrag verhogen.

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Jan Jansen	(045 - 524 26 96)
Vice-voorzitter	Math Marell	(045 - 524 17 05)
Secretaris	Wiel Oehlen	(045 - 524 48 98)
	e-mail: w.oehlen@planet.nl	
Tweede secretaris	Jack Jetten	(045 - 524 11 35)
Penningmeester	Henk van Malkenhorst	(045 - 524 23 44)
Ledenadministratie	Zef Meessen	(045 - 524 35 79)

Algemeen bestuur

Thei Bindels	(045 - 524 30 08)
Tonie Bloebaum - Habets	(045 - 524 41 32)
Wilfried Dabekaussen	(045 - 524 13 20)
Hub Gerards	(045 - 577 87 12)
Arnold de Haas	(045 - 524 43 72)
Tiny Kickken - Senden	(045 - 524 33 14)
Ria Marell	(045 - 524 51 67)
Jan van der Zee	(045 - 524 43 00)

Ere-voorzitter

F.H.C. Cortenraad, oud-burg. van W' rade

Ere-leden

E.F.M. Coenen - Vaessen, oud-burg. van Nuth
S. Cox, oud-burg. van Nuth
Z. Marell (Treebeek)
J. en A. Pijls - Emonds (Puth – Schinnen)
Mr. C.G.J. Rutten, oud-burg. van Nuth
A.J.M.G. Teheux, oud-burg. van Wijnandsrade
J. van der Zee, oud-pastoor van Wijnandsrade
J. Luijten (Wijnandsrade)

